

بررسی روش تفسیر عرفانی در تفسیر شریف مخزن العرفان

محمد مهدی کریمی نیا^۱، محمد حسین ذوالفقاری^۲، معصومه رستگارنسب^۳، مجتبی انصاری مقدم^۴

^۱ استادیار و عضو هیأت علمی دانشگاه علوم و معارف قرآن کریم (نویسنده مسئول)

^۲ سطح چهار حوزه، دکترای تفسیر و علوم قرآن

^۳ سطح سه (کارشناسی ارشد) تفسیر و علوم قرآن، پژوهشگر و استاد حوزه علمیه خواهران، شهر دزفول

^۴ دانشجوی دکتری علوم قرآن و حدیث دانشگاه میبد، مدرّس دانشگاه و پژوهشگر

چکیده

روش تفسیر، مستند یا مستنداتی است که بر اساس آن مفسّر به تفسیر می‌پردازد. مخزن العرفان در تفسیر قرآن از جمله تفاسیر معاصر است که توسط بانویی ایرانی نگاشته شده است. این تفسیر مانند هر تفسیر دیگری شامل مباحث مختلفی از جمله اخلاق، تربیت، فلسفه، کلام، عرفان و غیره است. از آنجایی که همه مفسران در تبیین و فهم آیات قرآن، راهی یکسان نپیموده‌اند و برخی از مفسران از منابع معتبر نقلی بهره‌جسته‌اند و برخی بر اساس ذوق و سلیقه‌های گوناگون به تفسیر قرآن پرداخته‌اند، بنابراین ضرورت می‌یابد تا یک تفسیر از نظر روش‌شناسی مورد بحث و بررسی قرار گیرد. روش تفسیر اشاری یا عرفانی در تقسیم بندی برخی از دانشمندان روش‌شناسی تفسیر قرآن، در کنار روش عقلی، نقلی و اجتهادی یک روش مستقل مطرح شده است که ضوابط خاص خود را دارد. پژوهشگر در این پژوهش به بررسی معیارهای صحیح تفسیر اشاری (عرفانی) در مخزن العرفان پرداخته و با روش توصیفی و تحلیل محتوا آیات را بررسی نموده است. از جمله نتایج پژوهش این است که مفسر بزرگوار در تفسیر عرفانی آیات قرآن هم از آیات و روایات و هم از کلام بزرگان و مفسران دیگر و نیز عرفان موهبتی خود جهت تأویل آیاتی که مستلزم بطن یابی هستند استفاده نموده است؛ و البته پیش از پرداختن به باطن آیات اعتقاد شخصی ایشان، استناد به ظاهر آیات است. پس روش عرفانی نیز در کنار سایر روش‌ها می‌تواند در دستیابی به مقاصد آیات مؤثر باشد که بانو امین به شایستگی از این روش بهره‌جسته است.

واژه‌های کلیدی: روش تفسیری، روش عرفانی، مخزن العرفان، بانو امین